

Oponentura diplomové práce Sarah Dubné, Akademický rok 2019/2020

Oponent: Tomáš Uhnák

Sarah Dubná diplomuje prací nazvanou *tichá výměna*. Odkazuje tím do světa včelařů a včel, ve kterém se pohybuje přinejmenším od střední školy a který ji v mnoha ohledech ovlivnil a formoval. Když jsem se poprvé dozvěděl o jejím diplomovém záměru, tak jsem nebyl nijak překvapen, přišlo mi logické pracovat s oblastí, se kterou je tak nadstandartně spojena. Co mě však mile překvapilo je fakt, že se Sarah rozhodla zabývat spíše než samotnými včelami, tak komunitou lidí, která kolem včel existuje. Vytvořila tak téměř sociologickou sondou do světa včelařů a společenství, které je utvořeno kolem zájmu o mikropický svět. Včely totiž, podobně jako půda, v posledním roce až dvou na umělecké scéně nesmírně rezonuje a může se zdát, že se již trochu vyčerpává. Domnívám se, že se Sarah podařilo vyhnout se použití zavedených klišé, ať už formálních nebo diskurzivních. Řečeno akademickým jazykem – zaplnila díru v poznání. Dílo Sarah Dubné naštěstí nefunguje pouze na intelektuální úrovni.

Sarah v diplomové práci vychází z organického tvarosloví mikrobiologie, fiktivní figurativnosti, kde se prolínají různé živočišné a biologické formy a dochází k jejich symbiotickému prolínání. Sarah zpracovala motiv vztahu, který popsala jako paraziticko-symbiotický. Což je jeden z rámců, zpracovaných profesorkou a teoretičkou Donnou Haraway, kterou má Sarah dobře načtenou. Sarah má dobrý teoretický rozhled a chápe, v jakém kontextu její dílo vzniklo. Ostatně, zasazování díla do konkrétního kontextu je pro Sarah jeden z výchozích tvůrčích bodů. Své vlastní dílo tak vědomě ukotvuje do širšího umělecko – teoretického rámce, což není vždy samozřejmostí. Sympatické na její práci a především na jejím uvažování je, že ačkoliv je poučena současným diskurzem a teoretickými rámci, nenechává se jimi svazovat či determinovat výsledek, což se někdy stává. Nedochází k násilnému pokusu o naroubování právě módních leitmotivů na její práci, zachází s nimi svobodně a bez křeče.

Využívání výše popsaného tvarosloví sice není nijak inovativní, ani unikátní, co však považuji za nosné, jsou zejména dva aspekty. První z nich se týká principu recyklace vlastního díla, kdy Sarah extrahuje a používá fragmenty ze starších děl. Stále a znovu komponuje koláž ze starších forem a materiálů. Druhý aspekt se týká práce s diskurzivními, psychologickými a materiálními vrstvami. Právě symbióza těchto vrstev zajišťuje hloubku a význam díla. Tyto slupky významů a formy pěkně interagují jak na materiální, tak na konceptuální úrovni.

Materiální část je ta, kterou vidíme, jedním slovem se jedná o fresku. Tedy starověkou techniku nástěnné malby. Ačkoliv Sarah vybrala techniku a materiály, které respektují památkový charakter budovy, využila její dlouhodobou praxi s tetováním, technikou založenou na vpichování barvy pod kůži. Organicky tak prolíná dvě metody, obě prastaré, přičemž každá z nich je historicky asociována zvlášť s lidskými a zvlášť s nelidskými aktéry.

Sympatická je také temporalita její práce, ačkoliv se jedná o celkem monumentální práci, lze snadno odstranit, nebo stát se podkladem pro další vrstvy nátěrů.

Pokud jde o druhý, konceptuální rámec, jak sama reflektuje v teoretické části diplomové práce, její závěrečný projekt měl také funkci s odstupem se vypořádat s prostředím, které nejen že ovlivnilo samotnou Sarah, ale které ovlivňuje z hlediska výzkumu a obecně chápání role včel celou společnost. Fetišizace pomůcek na včelaření, monitoring, váhy, teploty – jinými slovy technologizace péče, Sarah svým dílem mimo jiné upozorňuje na selhávání metodik a na hegemonický diskurz kolem této péče, tvořený muži. Tím se dostávám k audio složce diplomové práce. když přiložíme ucho ke zdi. Zaslechneme fragmenty z rozhovorů

technického a odborného rázu na téma výměna a chov matek, které Sarah nasbírala za poslední roky ve včelařské škole o přestávce a ve včelařské obci. Původně se jednalo o diskusi mezi muži o formách a aspektech péče o včelí královnu. Hmyzí samičce tak někteří muži věnují větší pozornosti než vlastní ženě. Což je vnímavý postřeh ze strany Sarah a je to její příspěvek do diskurzu o symbiotických vztazích lidských a nelidských aktérů. Je symptomatické, že v audio původně nemluví ani jedna žena, jsou to pouze muži, kteří kolektivně prožívají péči o včelí královnu. Sarah posouvá význam této sociologické sondy a syrový materiál transformuje. Ačkoliv ponechala text v původním mužském rodě, audio nechala namluvit dvěma ženami různých věkových kategorií. Také z textu není zcela zřejmé, že se pojednává o včelách. Sarah svým gestem sejmula ze zaznamenané diskuse ony patriarchální konotace a nechává prostor pro narativ péče v universalistních konotacích.

Závěrečné dílo Sarah považuji za důstojné zakončení a zhodnocení jejích zálib, talentu a vědomostí. Vnímám, že se s tématem vyrovnala velice citlivě oproti původním návrhům, které na mě působili poněkud nahodile a nedotaženě. Sarah se podařilo nejen domyslet koncept do důsledku, takže na konceptuální úrovni funguje, podařilo se jí i provedení. Oceňuji, že se odvážně pustila do nové techniky a nového pojetí tématu a nespolehala jen metody a formy, které se jí již osvědčili. Stopa, kterou po sobě Sarah znechává je symbolicky významná, ale šetrná.

Z principu nikdy u diplomantů nenavrhují hodnocení výborně, protože představa excelentního uměleckého díla je pro mě z mnoha důvodů problematická a zatím jsem se s takovým nesešel a z podstaty umění snad ani setkat nemohu. Navrhují tedy velmi dobře s dodatkem, že diplomovou práci Sarah považují za značně vyzrálou. A to nejen kvůli rozhodnutí Sarah použít vyzrálou omítku.